

Misbegrepen wereldverbeteraar

In de rangschikking van Grootste Belgische Wetenschappers, opgesteld door lezers van het magazine *EOS*, moest de Gentse onderzoeker Marc Van Montagu enkel de overleden Paul Janssen laten voorgaan. Dat knappe resultaat heeft hij te danken aan zijn internationale faam als pionier binnen de gentechnologie. We pratten met hem over de knelpunten én de troeven van de biotechnologische sector.

“Het heeft me getroffen dat zoveel mensen gmo’s (genetically modified organisms, *red.*) belangrijk vinden”, zegt de Gentse professor emeritus over de eer om tot grootste levende wetenschapper van het land te zijn uitgeroepen. Bijna simultaan met dit heuglijke nieuws raakte bekend dat de federale regering weigerde het licht op groen te zetten voor een veldonderzoek van het Vlaamse Instituut voor Biotechnologie (VIB) naar genetisch gewijzigde populieren voor de papierindustrie. Het toont de dualiteit van de biotechnologie in ons land en de rest van Europa aan.

Enerzijds hebben we uitstekende opleidingen en trekken we biotechbedrijven aan, anderzijds ligt de politiek soms dwars, onder druk van de groene beweging.

Is de erkenning een hart onder de riem?

Ja. Soms heb je dat nodig. Want laat het duidelijk zijn: Europa moet vooruit. Nederland, Engeland, Denemarken, Zweden en Finland scharen zich achter genetisch gemanipuleerde planten. In Denemarken produceert Novozymes uit tweedegeneratieafvalstoffen enzymen voor biobrandstof. Er zijn al zoveel producten die op basis van gmo’s gemaakt worden, zoals het stremsel van kaas en ecologische waspoeders.

Waarom ligt gentechnologie dan toch nog zo gevoelig?

Omdat groene drukingsgroepen er onjuiste informatie over verspreiden. In Oostenrijk is zopas een artikel verschenen over een labo dat tot de bevinding zou zijn gekomen dat muizen steriel worden door het eten van genetisch gemanipuleerde maïs. Wij hebben intussen contact opgenomen met de onderzoeker en die vertelde dat zijn resultaten compleet verdraaid zijn in het artikel. Hij is het slachtoffer van desinformatie door Greenpeace.

Wat denkt de groene beweging daarmee te winnen?

Ecologische drukingsgroepen leven van de donaties van mensen die geloven dat zij de planeet zullen redden. Daarom willen ze met hun acties emoties opwekken. Ze maken misbruik

van de publieke opinie, door op de gevoelens te spelen. Er is geen enkel wetenschappelijk fundament voor de stelling dat gmo’s gevaarlijk zouden zijn voor mens en milieu. De raadgever van de Franse politica Ségolène Royal, een ex-directeur van Greenpeace, geef toe dat zijn enige tegenargument is dat gmo’s tot een geglobaliseerde maatschappij leiden die hij niet wenst. Mensen hebben een te eng beeld van biotechnologie. Eigenlijk doet de mens al duizenden jaren genetische modificaties, door alle mogelijke kruisbestuivingen uit te proberen.

Als er zoveel misverstanden bestaan over biotechnologie, is dat dan geen teken dat de sector slecht of onvoldoende communiceert?

De universiteiten hebben zich nooit over die communicatie ontfermd. Als individuele onderzoekers zagen we dat niet als onze core business. Wij hadden het naïeve idee dat de industrie die taak wel op zich zou nemen. Die had evenwel andere dingen aan het hoofd. Bedrijven moeten elk kwartaal een positieve balans kunnen voorleggen, anders kelderen hun aandelen. En stel dat de grootindustrie toch zijn nek had uitgestoken, wie zou hen geloofd hebben? Een multinational als Monsanto is er overigens mee gebaat dat er geen doorbraak komt. Zo lang stellen zij het zonder concurrentie. Door de huidige, strenge regelgeving kan een startende onderneming nooit op voldoende grote schaal werken. Kijk naar Brazilië, waar men met succes bio-ethanol haalt uit al dan niet transgene suikerriet. Omdat het de bedrijvengroep Alellyx Participacoes bijna 100 miljoen dollar kostte om zich wereldwijd te laten registreren, wat nodig was om de productie te commercialiseren, liet het zich overnemen door Monsanto.

Iedereen in de sector moet op één lijn komen te staan. Om die reden heb ik aanvaard om voorzitter te worden van de Europese Federatie voor Biotechnologie.

Ondanks alles ziet u de toekomst van de biotechnologie met vertrouwen tegemoet?

Absoluut. Het is een van de essentiële technologieën om het voedseltekort op te lossen. Op één jaar tijd is het aantal mensen op onze planeet dat honger lijdt van 800 miljoen naar één

miljard opgeklimmen. Dankzij de biotechnologie kan je meer rendement halen uit de landbouw. De opbrengst moet verdriedubbelen, zonder pollutie te creëren en zonder meer gronden in te palmen. In Maleisië is een oerwoud weggekapt voor palmolie. Indonesië gaat dezelfde weg op. Wat we nog hebben aan tropische wouden moeten we behouden.

U zou jongeren aanmoedigen om voor de biotechnologie te kiezen?

Zeker. Er zullen extra inspanningen nodig zijn om genoeg jongeren voor wetenschappen in het algemeen warm te maken. Ik ben in 1951 aan mijn studies scheikunde in Gent begonnen. We waren met 50 studenten in het eerste jaar toen. Als je merkt dat meer dan 50 jaar later het aantal studenten eerder is afgenomen, terwijl er aan de Gentse universiteit in de psychologie jaarlijks 600 inschrijvingen zijn, dan weet je dat de maatschappij met een probleem zit. Wetenschap wordt in het middelbaar onderwijs verwaarloosd. Iedereen gaat ermee akkoord dat Europa leider in de kenniseconomie moet worden, maar intussen dreigen China, India en Brazilië ons voorbij te snellen. Als de regelgeving hier de gmo’s blokkeert, gaat men in die landen investeren.

De VS staan meer open voor genetische manipulatie. Bent u nooit in de verleiding gekomen om naar daar te verhuizen?

Het klopt dat de Amerikanen sneller op de bal hebben gespeeld. Hun houding tegenover genetica engineering is veel pragmatischer. Toen mijn collega Jozef Schell en ik in de jaren zeventig op congressen vertelden over onze bevindingen over de genentransfer, kregen we effectief allebei aanbiedingen om naar de VS te gaan. In het begin zijn we ook raadgever geweest voor Amerikaanse startende ondernemingen. Ik had toen de reflex: wat zij kunnen, kunnen wij ook. En dus vroeg ik aan de toenmalige minister van Onderwijs steun om NV Plant Genetic Systems uit de grond te stampen. Geen moment spijt gehad dat ik hier ben gebleven. Daarvoor was de uitdaging om het in eigen land uit te bouwen veel te groot.

peter.van.dyck@jobat.be